

Thực thi Hiệp định EVFTA: những tác động tới nền kinh tế Việt Nam

Trần Tuấn Anh

Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp

Sau quá trình 10 năm từ đàm phán, rà soát pháp lý đến phê chuẩn, Hiệp định thương mại tự do Liên minh châu Âu (EU) - Việt Nam (EVFTA) đã chính thức được thực thi kể từ ngày 1/8. Đây được xem là bước ngoặt giữa kinh tế Việt Nam và châu Âu, đồng thời mở ra “cơ hội vàng” cho Việt Nam tiến sâu vào chuỗi giá trị toàn cầu. Từ đây, nhiều doanh nghiệp Việt Nam đã sẵn sàng để bước vào “sân chơi lớn” này với các thời cơ và thách thức rõ rệt hơn.

1. Giới thiệu chung về hiệp định EVFTA

Hiệp định EVFTA được khởi động và kết thúc đàm phán trong bối cảnh quan hệ song phương Việt Nam-EU ngày càng phát triển tốt đẹp, đặc biệt trong lĩnh vực kinh tế - thương mại. EVFTA là một Hiệp định toàn diện, chất lượng cao và đảm bảo cân bằng lợi ích cho cả Việt Nam và EU, trong đó cũng đã lưu ý đến chênh lệch về trình độ phát triển giữa hai bên.

Hiệp định gồm 17 Chương, 2 Nghị định thư và một số biên bản ghi nhớ kèm theo với các nội dung chính là: thương mại hàng hóa (gồm các quy định chung và cam kết mở cửa thị trường), quy tắc xuất xứ, hải quan và thuận lợi hóa thương mại, các biện pháp vệ sinh an toàn thực phẩm (SPS), các rào cản kỹ thuật trong thương mại (TBT), thương mại dịch vụ (gồm các quy định chung và cam kết mở cửa thị trường), đầu tư, phòng vệ thương mại, cạnh tranh, doanh nghiệp nhà nước, mua sắm của Chính phủ, sở hữu trí tuệ, thương mại và Phát triển bền vững, hợp tác và xây dựng năng lực, các vấn đề pháp lý - thể chế.

Hai bên cam kết xóa bỏ gần như tất cả dòng thuế theo lộ trình 7-10 năm. Số ít dòng thuế còn lại cũng được hưởng hạn ngạch với thuế suất 0%.

Đây là hiệp định thương mại tự do đầu tiên mà EU ký với một nước đang phát triển ở khu vực châu Á. Đồng thời, đây cũng là hiệp định tiên tiến, mở cửa nhất Việt Nam từng tham gia với những cam kết thuận lợi chưa từng có.

2. Đánh giá tác động tới kinh tế Việt Nam khi thực thi hiệp định EVFTA

Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc đánh giá với việc EU là đối tác thương mại lớn thứ tư, thị trường xuất khẩu thứ hai và là nhà đầu tư thứ năm của Việt

Nam, Hiệp định EVFTA là cơ hội vàng giúp hai bên đẩy mạnh hợp tác và cùng phát triển.

Đặc biệt, EVFTA được kỳ vọng sẽ mang lại những cơ hội lớn đối với kinh tế và xã hội của Việt Nam, nhất là trong bối cảnh đầy khó khăn do đại dịch bệnh COVID-19 quay trở lại lần 2 và đang diễn biến phức tạp gây ra những tác động nặng nề.

Nhiều chuyên gia kinh tế đã ví EVFTA như con đường cao tốc hướng Tây, kết nối Việt Nam với một không gian thị trường rộng lớn và có tiềm năng hàng đầu thế giới.

Việc ký kết và phê chuẩn Hiệp định EVFTA là phù hợp với chủ trương, chính sách đối ngoại, hội nhập kinh tế của Việt Nam. Với những nội dung cam kết toàn diện và ở mức cao nhất, hiệp định EVFTA được kỳ vọng sẽ có tác động sâu rộng đến nền kinh tế Việt Nam trong thời gian tới.

Tốc độ tăng trưởng một số mặt hàng xuất sang EU sẽ tăng cao

Cam kết mở cửa thị trường mạnh mẽ trong EVFTA chắc chắn sẽ thúc đẩy quan hệ thương mại Việt Nam - EU, giúp mở rộng hơn nữa thị trường cho hàng xuất khẩu của Việt Nam. Với cam kết xóa bỏ thuế nhập khẩu lên tới gần 100% biểu thuế và giá trị thương mại mà hai bên đã thống nhất, cơ hội gia tăng xuất khẩu cho những mặt hàng Việt Nam có lợi thế như dệt may, da giày, nông thủy sản (kể cả gạo, đường, mật ong, rau củ quả), đồ gỗ, v.v. là rất đáng kể.

Nghiên cứu của Bộ Kế hoạch và Đầu tư cho thấy nếu các cam kết về cắt giảm thuế quan và phi thuế quan được thực thi triệt để, kết hợp với một số yếu tố từ chiến tranh thương mại, Anh rời khỏi EU (Brexit), sự thay đổi chính sách của các nước..., tăng trưởng kinh tế của Việt Nam sẽ được cải thiện trong cả ngắn hạn,

trung hạn và dài hạn. Kết quả tính toán chỉ ra rằng EVFTA dự kiến sẽ góp phần làm GDP tăng thêm ở mức bình quân từ 2,18 đến 3,25% (cho giai đoạn 05 năm đầu thực hiện), 4,57-5,30% (cho giai đoạn 05 năm tiếp theo) và 7,07-7,72% (cho giai đoạn 05 năm sau đó).

Theo Bộ Công Thương, EVFTA dự kiến giúp kim ngạch xuất khẩu của Việt Nam sang EU tăng thêm khoảng 42,7% vào năm 2025 và 44,37% vào năm 2030 so với không có Hiệp định.

Tốc độ tăng trưởng xuất khẩu của một số ngành sang EU như sau:

+ Nhóm hàng nông sản: gạo (tăng thêm 65% vào năm 2025), đường (8%), thịt lợn (4%), lâm sản (3%), thịt gia súc gia cầm (4%), đồ uống và thuốc lá (5%).

+ Nhóm ngành chế biến chế tạo tăng: dệt (67%), may mặc (81%), da giày (99%).

+ Nhóm ngành dịch vụ tăng: vận tải thủy (100%), vận tải hàng không (141%), tài chính và bảo hiểm (21%), các dịch vụ phục vụ kinh doanh khác (80%).

Hiệp định EVFTA tạo ra sức ép cạnh tranh lớn

Bên cạnh những cơ hội do EVFTA tạo ra, Bộ Công Thương cũng cho biết, các cam kết trong EVFTA cũng sẽ tạo ra sức ép cạnh tranh lớn hơn cho ta trong một số ngành:

- Ngành dược phẩm: Cam kết của EVFTA về thuế quan đối với dược phẩm có thể không tạo ra thay đổi gì lớn trong tương lai gắn với việc xuất, nhập khẩu dược phẩm giữa Việt Nam và EU. Tuy nhiên, các cam kết liên quan tới dược phẩm ở các khía cạnh khác sẽ có tác động đáng kể tới thị trường và doanh nghiệp dược Việt Nam khi EVFTA có hiệu lực, theo hướng: (1) dược phẩm từ EU sẽ vào Việt Nam thuận lợi, dễ dàng và trực tiếp hơn; (2) mức độ bảo hộ sở hữu trí tuệ đối với dược phẩm sẽ được tăng cường, khiến một số loại dược phẩm có thể chậm được giảm giá hơn; (3) cạnh tranh gay gắt hơn trong các gói thầu cung cấp thuốc cho các bệnh viện Việt Nam (trong nhóm đã cam kết mở cửa cho nhà thầu EU). Tác động này rõ rệt hơn với các loại biệt dược, thuốc chuyên dụng (nhóm thuốc có bảo hộ độc quyền, Việt Nam chưa sản xuất được). Đối với các sản phẩm thuốc thông thường, thuốc generic mà Việt Nam đã sản xuất được, các tác động không quá lớn.

- Ngành dịch vụ tài chính, ngân hàng, bảo hiểm: EVFTA mở ra cơ hội cho việc thúc đẩy tự do hóa ngành dịch vụ tài chính, ngân hàng, bảo hiểm của Việt Nam. Tác động của mở cửa dịch vụ với nhóm ngành này là tích cực trên các góc độ cầu về dịch vụ, cơ hội hợp tác với các doanh nghiệp từ EU. Đến năm 2025, xuất khẩu dịch vụ tài chính, bảo hiểm của Việt Nam sẽ tăng khoảng 21%, nhập khẩu sẽ tăng 9,65%. Tuy nhiên, áp lực cạnh tranh là rất lớn, đồng thời, áp lực ổn định vĩ mô cũng lớn hơn do mở cửa dịch vụ này làm cho

Việt Nam dễ nhạy cảm hơn với các cú sốc từ bên ngoài.

- Ngành logistics: EVFTA có thể ảnh hưởng đến triển vọng phát triển ngành logistics ở 2 góc độ: (1) cam kết mở cửa thị trường của Việt Nam và EU trong lĩnh vực vận tải và phục vụ vận tải; (2) cam kết trong các lĩnh vực ảnh hưởng đến dung lượng thị trường dịch vụ logistics trên các góc độ quy mô, chất lượng dịch vụ, nhu cầu mở rộng công suất, thực hiện dịch vụ.

Tuy nhiên, đây lại chính là những ngành huyết mạch của nền kinh tế mà ta đang cần phát triển nhằm nâng cao năng lực phục vụ các ngành sản xuất kinh doanh trong nước như dịch vụ tài chính, ngân hàng, bảo hiểm, logistics hoặc các ngành phục vụ cho việc nâng cao chất lượng đời sống sức khỏe của người dân như dược phẩm. Do đó, sức ép cạnh tranh trong các ngành này tuy có nhưng là cần thiết và tất yếu để giúp Việt Nam có cơ hội hợp tác chặt chẽ với các nhà đầu tư nước ngoài có trình độ, vốn, công nghệ và kinh nghiệm để tạo đà tăng trưởng và phát triển lên một tầm cao mới.

Tác động đến ngân sách nhà nước

Theo nghiên cứu của Bộ Công Thương, cắt giảm thuế quan theo EVFTA sẽ có tác động 2 chiều đến nguồn thu ngân sách nhà nước (NSNN). Một là giảm thu NSNN do giảm thuế nhập khẩu và thuế xuất khẩu. Hai là tăng thu do có thu thêm từ thu nội địa dưới tác động tích cực của thương mại, đầu tư và tăng trưởng kinh tế.

Dự kiến tổng mức giảm thu NSNN từ giảm thuế xuất khẩu, thuế nhập khẩu theo lộ trình của hiệp định là 2.537,3 tỷ đồng. Mặt khác, thu NSNN tăng lên do thu nội địa từ tác động tăng trưởng của EVFTA là 7.000 tỷ đồng trong giai đoạn 2020 - 2030. Trong năm đầu tiên, thu ngân sách có thể tăng thêm 150 tỷ đồng. Mức tăng sẽ tăng dần theo mức độ tác động của Hiệp định tới tăng trưởng. Như vậy lợi ích của EVFTA về thu ngân sách có thể sẽ được phát huy tốt hơn trong trung và dài hạn.

Triển vọng thu hút FDI từ EU

Đối với tác động của Hiệp định tới đầu tư trực tiếp nước ngoài, mặc dù chưa tính toán được con số chính xác, tuy nhiên kỳ vọng về đổi mới thể chế, cải thiện môi trường đầu tư do thực hiện Hiệp định sẽ tạo ra sức hấp dẫn đối với các nhà đầu tư nước ngoài.

Các cam kết rộng và sâu về đầu tư của Hiệp định sẽ giúp Việt Nam tiếp tục đổi mới cơ cấu kinh tế, hoàn thiện thể chế và môi trường kinh doanh ở Việt Nam, tạo thuận lợi cho các nhà đầu tư EU kinh doanh tại Việt Nam.

Cụ thể, các cam kết về thuận lợi hóa đầu tư cùng với tốc độ tự do hóa các ngành dịch vụ của Việt Nam

dành cho các nhà cung cấp dịch vụ của EU tăng lên, đặc biệt là dịch vụ kinh doanh, dịch vụ môi trường, dịch vụ bưu chính, ngân hàng bảo hiểm, vận tải biển. Điều này sẽ thúc đẩy dòng vốn FDI từ EU vào Việt Nam tăng trong thời gian tới.

Hiệp định EVFTA cũng mở ra kỳ vọng nâng cao chất lượng đầu tư vào Việt Nam từ các đối tác có nguồn gốc từ các nước phát triển sẽ tăng do Việt Nam tăng cường mở cửa thị trường hàng hóa cũng như dịch vụ cho các doanh nghiệp EU. Điều này sẽ tạo ra những động lực mới cho dòng vốn FDI vào Việt Nam.

Đi cùng với đó, cơ cấu lĩnh vực đầu tư cũng có thể có thay đổi khi Việt Nam thu hút được các đối tác mới và lĩnh vực thu hút đầu tư mở rộng. Với EVFTA, cơ cấu dòng vốn FDI vào những lĩnh vực đầu tư còn dư địa lớn tại Việt Nam và EU cũng có thể mạnh như năng lượng sạch, năng lượng tái tạo.

Pháp luật, thể chế, cải thiện môi trường kinh doanh

Hiệp định EVFTA là cơ hội để ta tiếp tục cải cách thể chế - pháp luật theo hướng tiệm cận với chuẩn mực quốc tế, hoàn thiện môi trường kinh doanh theo hướng thông thoáng, minh bạch và dễ dự đoán hơn, từ đó thúc đẩy cả đầu tư trong nước lẫn đầu tư nước ngoài cũng như các hoạt động kinh doanh khác, bao gồm các giao dịch xuyên quốc gia, các loại hình dịch vụ cung cấp qua biên giới.

Những điều chỉnh, sửa đổi quy định pháp luật để phù hợp với EVFTA trong một số lĩnh vực như sở hữu trí tuệ cũng sẽ góp phần giúp các doanh nghiệp được hưởng sự bảo hộ cao hơn đối với thành quả đầu tư cho hoạt động sáng tạo. Đây là động lực để các doanh nghiệp tiếp tục đầu tư nhiều hơn vào hoạt động sáng tạo nhằm đổi mới công nghệ và tạo môi trường tốt cho việc thu hút chuyển giao công nghệ của nước ngoài để nâng cao chất lượng sản phẩm của Việt Nam.

3. Một số kết quả bước đầu

Hiệp định EVFTA mới đi vào thực thi trong một khoảng thời gian ngắn nhưng đã thu được những kết quả hết sức tích cực và khá quan trọng thương mại và xuất khẩu hàng hóa, đặc biệt trong một số lĩnh vực như giày dép, thủy sản, cà phê, dệt may, rau quả...

Theo số liệu của Bộ Công Thương cho thấy, kể từ khi EVFTA có hiệu lực đến hết ngày 18 tháng 12 năm 2020, các tổ chức được ủy quyền đã cấp gần 62.500 bộ chứng nhận xuất xứ (C/O) để hưởng ưu đãi tại thị trường EU với kim ngạch 2,35 tỷ USD.

Các mặt hàng đã được cấp C/O chủ yếu là giày dép, thủy sản, nhựa và các sản phẩm nhựa, cà phê, hàng dệt may, túi xách, va li, rau quả, sản phẩm mây, tre đan, nông sản, hàng điện tử...

Nhờ EVFTA đi vào thực thi từ quý 3/2020 đã tạo những dấu ấn tích cực tới hoạt động xuất khẩu hàng hóa của Việt Nam sang EU, thị trường vốn đang chịu sụt giảm do tác động của dịch bệnh Covid-19. Theo đó, xuất khẩu của Việt Nam sang thị trường EU tiếp tục có kết quả tích cực từ khi EVFTA thực thi.

Cụ thể, cả năm 2020, xuất khẩu sang thị trường EU ước đạt trên 34,8 tỷ USD, giảm 2,3% so với cùng kỳ năm 2019 do các tác động của đại dịch. Tuy nhiên, sau 5 tháng thực thi hiệp định EVFTA, xuất khẩu sang thị trường EU đạt khoảng 15,38 tỷ USD, tăng khoảng 1,6% so với cùng kỳ năm 2019. Nhiều mặt hàng xuất khẩu của Việt Nam đã có những chuyển biến tích cực tại thị trường EU sau khi EVFTA được thực thi, điểm hình như thủy sản, tôm, gạo.

4. Kết luận

Có thể khẳng định, Hiệp định EVFTA là một cơ hội lớn để hàng hóa Việt Nam, văn hóa Việt thể hiện sức mạnh nội tại của mình tại nhiều nước châu Âu; góp phần vượt qua đại dịch. Gắn với đó, những yêu cầu đặt ra trong cải thiện môi trường đầu tư kinh doanh, thể chế, chính sách pháp luật sau đường biên giới... theo hướng minh bạch hơn, thuận lợi và phù hợp hơn với thông lệ quốc tế sẽ là những tiền đề quan trọng đưa Việt Nam tăng tốc phát triển lên một tầm cao mới./.

Tài liệu tham khảo

Lê Đình Tĩnh và Hàn Lam Giang (2019), Hiệp định EVFTA từ góc nhìn chiến lược, http://www.tapchicongsan.org.vn/web/guest/mediastory/sasset_publisher/V8hhp4dK31Gf/content/hiiep-dinh-evfta-tu-goc-nhin-chien-luoc, cập nhật ngày ngày 13-03-2020.

Bộ Kế hoạch và Đầu tư (2019), Báo cáo nghiên cứu đánh giá tác động đối với Việt Nam của hai Hiệp định EVFTA và IPA.

Bộ Công Thương, Hiệp định Thương mại tự do giữa Việt Nam và Liên minh châu Âu (EVFTA): <http://evfta.moit.gov.vn/>